

Reykjavíkurborg

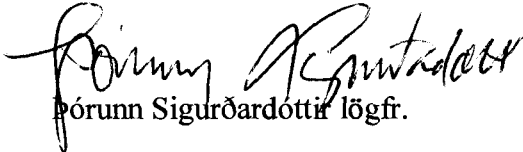
Alþingi
Erindi nr. P 128/353
komudagur 29. 11. 2002

Nefndasvið Alþingis
b.t. Helgu E. Þórisdóttur nefndarritara
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 2. desember 2002

Hjálagt eru umbeðnar umsagnir Barnaverndarnefndar Reykjavíkur um þrjú frumvörp sem lögð hafa verið fram á Alþingi. Um er að ræða eftirfarandi mál:
31. mál sameiginleg forsjá barns, 44. mál faðernismál og 180. mál barnalög, heildarlög.

f.h. Barnaverndarnefndar Reykjavíkur

Þórunn Sigurðardóttir lögfr.

Barnavernd Reykjavíkur

Skipholti 50b • 105 Reykjavík • Sími: 535 2600 • Símbref: 535 2699 • Tölvupóstur: barnavernd@fel.rvk.is

Umsögn Barnverndarnefndar Reykjavíkur um frumvarp til barnalaga

I. Almennt:

Allsherjarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Barnverndarnefndar Reykjavíkur og Félagsþjónustunnar í Reykjavík um frumvarp til barnalaga, 180. mál, heildarlög, sem lagt var fyrir Alþingi á 128. löggjafarþingi 2002-2003.

Starfsmenn Barnaverndar Reykjavíkur ásamt starfsmönnum Félagsþjónustunnar hafa unnið að umsögninni, í samráði við formann Barnverndarnefndar. Það er mat umsagnaraðila að á heildina litið sé frumvarpið vel úr garði gert. Ákvæðin eru í góðri samfellu og efnistökin þannig að nokkuð auðvelt er að fá heildarsýn á brumavarpíð. Þá er ótvírætt að mörg ákvæði frumvarpsins fela í sér verulegar réttarbætur og má í því efni nefna ákvæði um feðrun og heimildir til höfðunar faðernismáls, ákvæði um tímabundna samninga um forsjá, fyllra og skýrara ákvæði varðandi forsjárskyldu foreldra, breytingar á reglum um hverjir verða sjálfkrafa forsjármenn, um yfirlýsinu um forsjárskipan eftir andlát forsjáforeldra svo einhver ákvæði séu nefnd.

Ljóst er að frumvarpið gerir ráð fyrir aðkomu barnaverndarstarfsmanna í mál sem tæplega teljast barnaverndarmál samkvæmt barnaverndarlögum (s.s. forsjárdeilur og umgengnismál) og varpa má því fram hvort slíkt fyrirkomulag sé heppilegt. Þá er einnig ljóst að frumvarpið felur í sér verulegar auknar kröfur til starfsmanna barnaverndarnefnda og um leið kostnaðarauka sem lagður er á herðar sveitarfélögum. Því verður ekki hjá því komist að gera athugasemd við að sifjalaganefnd kallaði ekki eftir athugasemdum sveitarfélaga og barnaverndarnefnda strax við upphaf endurskoðunar laganna. Einkum og sér í lagi þegar hafðar eru í huga þær auknu kröfur sem lagðar eru á herðar þeim aðilum verði frumvarpið að lögum.

II. Athugasemdir við einstök ákvæði frumvarpsins.

V. Kafli. Foreldraskyldur og forsjá barns.

- 33. gr. Sáttaumleitan.

Ljóst er að ákvæðið felur í sér þá breytingu að sýslumanni er ekki lengur skylt að bjóða barni sem náð hefur 12 ára aldri sérfræðiráðgjöf. Í 3. mgr. greinargerðar með frumvarpinu er vikið að skyldu dómara og sýslumanns í umgengnismáli til þess að kynna sér viðhorf barns áður en ákvörðun er tekin. Gert er ráð fyrir því að hann geti eftir atvikum falið sérfræðingum að ræða við barnið í stað þess að gera það sjálfur, en hann getur einnig falið öðrum að gera það, svo sem starfsmanni barnaverndarnefndar. Þá er því bætt við að framangreindar breytingar sifjalaganefndar eigi ekki á nokkurn hátt að skerða þennan rétt barnsins, skv. 43. gr. Telja verður að þetta ákvæði sé ekki skýrt og ekki ljóst með aðkomu starfsmanna barnaverndarnefndar að sáttaumleitan í skilningi 33. gr. frumvarpsins.

Því má velta upp hvort gert sé ráð fyrir því að gerður verði þjónustusamningur við barnaverndarnefnd á grundvelli ákvæðisins, þ.e. hvort barnaverndarstarfsmenn teljist sérfræðingar í skilningi ákvæðisins. Er þá einkum verið að vísa til óljóss orðalags greinargerðar. Í greinargerðinni er ekki vikið að því hver skuli standa straum af kostnaði við gerð þjónustusamninga við sérfræðinga. Ekki verður hjá því komist að álykta sem svo að ákvæðið bjóði upp á að sýslumaður snúi sér beint til barnaverndar og þiggi þar ókeypis ráðgjöf, sérstaklega í ljósi 74. gr. frumvarpsins um álitsumleitan.

VI. kafli. Dómsmál vegna ágreinings um forsjá barns.

- 43. gr. Réttur barns til að tjá sig um mál ofl.

1.mgr. kveður m.a. á um að dómari geti falið sérfræðingi að kynna sér viðhorf barns, hafi sérfróður maður ekki verið dómkvaddur. Ef viðkomandi sérfræðingur er ekki dómkvaddur, hver er þá aðkoma hans að máli? Er hér átt við að dómari geti kallað eftir sérfræðialiti t.d. starfsmanna barnaverndarnefndar? Ákvæðið þyrfti að skýra nánar.

4. mgr. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að ekki er lagt til að dómari skipi sjálfur barni tilsjónarmann við meðferð máls. Þess í stað muni dómari beina því til barnaverndarnefndar að skipa barninu tilsjónarmann í samræmi við d- lið 24. gr. barnaverndarlaga. Óljóst er hvort gerð er krafa um að tilsjónarmaður (talsmaður) verði fagmaður á sviði sálfræði, barnageðlækninga eða félagsráðgjafar. Hins vegar er ljóst að tilsjónarmaður barnaverndar á grundvelli d. liðar 24. gr. barnaverndarlaga hefur í reynd ekki endilega verið slíkur fagaðili, a.m.k. ekki gerð krafa um slíkt. Þá er augljóst að ákvæði felur í sér auknar kröfur á herðar starfsmönnum barnaverndarnefnda. Einnig er óljóst hvort ákvæðið feli í sér að kynna þurfi mál fyrir nefnd til að skipa barni tilsjónarmann (skv. barnaverndalögum) í tilefni af beiðni dómara. Ekki kemur fram í greinargerðinni hver kemur til með að greiða kostnað af skipun / vinnu tilsjónarmanns. Rétt er að áréttta að nú þegar er gert ráð fyrir mjög takmörkuðu fjármagni til þessara mála hjá Barnavernd Reykjavíkur. Þá er rétt að benda á að í frumvarpi að hinum nýju barnaverndarlögum um ákv. 24. gr. kemur m.a. fram á að biðlistar séu eftir slíku úrræði og af því má leiða að nú þegar sé ekki hægt að anna slíkum úrræðum.

VII. Kafli Framkvæmd forsjárákvörðunar

- 45. gr. Framkvæmd forsjárákvörðunar.

3.mgr. Komi til aðfarargerðar skal sýslumaður boða fulltrúa barnaverndarnefndar til þess að vera viðstaddur og skal hann gæta hagsmuna barns. Telja verður að skýra þurfi nánar með aðkomu starfsmanna barnaverndarnefndar. Er hlutverki starfsmanna lokið um leið og gerðinni eða eiga þeir að fylgja málinu eitthvað eftir? Þá getur einnig verið vafamál hvort hagsmunum barns er best borgið með þvingunarúrræði eins og aðfarargerð.

- 47. gr. Úrskurður sýslumanns um umgengni.

4. mgr. Rétt er að vekja athygli á að nú þegar reynist erfitt að veita liðsinni við eftirlit með umgegni með þeim starfsmannafjölda sem fyrir hendi er hjá Barnavernd Reykjavíkur og slíkt eftirlit er einnig mjög kostnaðarsamt, enda fer það oftast fram um

helgar og kvöld. Telja verður að skýra þurfi nánar hvað átt er við með orðalaginu “að undangengu samráði við barnaverndarnefnd” í frumvarpinu. Í dag er slík ákvörðun sýslumanns tekin án nokkurs samráðs við barnaverndarnefnd. Þá má velja því upp hvort nauðsyn er á atbeina starfsmanna barnaverndar í málum af þessu tagi? Mætti ekki allt eins gera ráð fyrir því að sýslumaður hefði eftirlitið alfarið á eigin hendi og réði til verksins sérstaka aðila?

9. mgr. Í greinargerð með 9. mgr. er vísað m.a. til 73. gr. sbr. 33. gr. frv. Spurning er hér, hvort verið sé að leggja til að sýslumaður geti notið atbeina starfsmanna barnaverndarnefnda varðandi sáttumleitanir.

- 48. gr. Dagsektir til að koma á umgengni.

4. mgr. Enn á ný er gert ráð fyrir inngrípi barnaverndarstarfsmanna í mál sem tæplega teljast barnaverndarmál skv. barnaverndarlögum. Þá er ekki skýrt tekið fram um það í frumvarpinu hver geti verið tilsjónarmaður í skilningi ákvæðisins. Er hér átt við að barnaverndarnefnd hlutist til um málið?

- 52. gr. Réttur til upplýsinga um barn.

2. mgr. Skýrt þarf að koma fram í hvers konar formi (munnlegar / skriflegar, ljósrit af gögnum, úrdráttur úr skýrslum) upplýsingar til forsjárlaus foreldris skuli vera veittar. Í greinargerð með núgildandi lögum er kveðið á um að upplýsingar skuli veittar munnlegar. Reynslan hefur sýnt að forsjárlausir foreldrar krefjast skriflegra gagna, því er rétt að skýrt sé kveðið á um framangreint í lagatexta.

- 53. gr. Framfærsla barns.

Ekki er skýrt kveðið á um framfærsluskyldu fósturforeldra í nýsamþykktum barnaverndarlögum. Helst má ráða að það sé sammingsatriði milli barnaverndarnefndar og fósturforeldra hvernig framræslu skuli háttað. Lögð er áhersla á mikilvægi þess að skýrt sé kveðið á um framfærsluskyldu fósturforeldra í lagatexta.

- 56. gr. Hverjir krafist geta meðlags.

Rétt er að áréttu með hliðsjón af því sem fram kemur í greinargerð, að ákvæði laga um félagþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991, gera ráð fyrir framfærsluskyldu foreldra til 18 ára aldurs. Reglur Félagþjónustunnar um fjárhagsaðstoð byggja á þeirri forsendu. Það heyrir til undantekninga að barni yngra en 18 ára sé veitt fjárhagsaðstoð til framfærslu. Slík aðstoð er þá veitt á grundvelli barnaverndarsjónarmiða og / eða fyrirbyggjandi ástæðum, eftir könnun á högum og aðstæðum barns og fjölskyldu. Nefna má sem dæmi að Félagþjónustan rekur tilsjónarsambýli fyrir ungmenni yngri en 18 ára sem af barnverndarsjónarmiðum hafa ekki getað búið á heimili forsjárskyldra foreldra sinna. Þessi ungmenni hafa m.a., ef foreldrar hafa ekki sinnt framfærsluskyldu sinni, notið fjárstuðnings Félagþjónustunnar á grundvelli barnaverndarsjónarmiða.

Með hliðsjón af greinargerð virðist 56. gr. gera ráð fyrir að sveitarfélögin gangi inn í framfærslu framfærsluskylds foreldris í sérstökum tilfellum. Verði sú raunin, verður að teljast eðlilegt að sveitarfélögin eigi endurkröfu á hið framfærsluskylda foreldri í þeim tilvikum. Þá vaknar spurning um hvort stofnun, eins og Félagþjónustan í Reykjavík, geti leitað eftir úrskurði um meðlag með barni með vísan til 56. gr.

XI. kafli. Meðferð og úrlausn stjórnvalda á málum samkvæmt lögum þessum.

- 74. gr. Álitsumleitan ofl.

Ljóst er að ákvæðið er mun viðtækara en ákvæði gildandi barnalaga. Felur ákvæðið í sér að sýslumaður getur alltaf kallað til starfsmenn barnaverndarnefndra telji hann hagsmuni barns krefjast þess. Þá kemur fram í greinargerðinni að sýslumaður skuli tiltaka tímafresti í beiðni sinni til nefndarinnar til samræmis við ákvæði 2. mgr. 9. gr. stjórnsýslulaga. Nú þegar hefur Barnaverndarnefnd Reykjavíkur ekki á að skipa nægjanlegum mannafla til þess að sinna brýnum fyrirbyggjandi verkefnum. 74.gr. frumvarpsins felur því augljóslega í sér kröfu um aukinn mannafla og skyldur á barnaverndarnefnd, án þess að gert sé ráð fyrir auknu fjármagni samhliða.

III. Lokaorð

Í lokin er rétt að ítreka það að hvorki Félagsþjónustan í Reykjavík né Barnavernd Reykjavíkur vill færast undan þeim skyldum sem á þessa aðila eru lagðar, þó svo að í athugasemdum með einstökum ákvæðum hafi verið vakin athygli á þessum auknu kröfum. Hins vegar verður að telja athugasvert að ekki er gert ráð fyrir auknu fjármagni til sveitarfélaganna til þess að mæta þessum verulega aukna kostnaði sem augljóslega mun fylgja verði frumvarpið að lögum.

Reykjavík,
29. nóvember 2002

f.h. Félagsþjónustunnar í Reykjavík

Dóra Björnsdóttir

f.h. Barnaverndar Reykjavíkur

Guðrún Þorvaldsdóttir

